

Σειρά Ποντιακῶν Λαογραφικῶν Ἐκπομπῶν τῆς Π.Ε.Π.Σ. ἀπὸ τὴν YENEΔBE

Ἀριθμ. ἔκπομπῆς 84.

Μετάδ. ἔκπομπῆς 9-10-1975

.....Σῆμα.....

Ἀκοῦτε τὴν λαογραφικὴ ἔκπομπή τῆς Πανελληνίου ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωματείων "Ποντιακὴ Ἠχώ", ποὺ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.

.....Τὸ σῆμα σβῆνει.....

Ἀγαπητοὶ ἀκροαταί,

Ἀρχίζουμε τὸ πρόγραμμά μας μὲ ἓνα τραγούδι τῆς περιοχῆς Κάρς. Τὸ ὀφείλομε στὴν ἀείμνηστη γερδόντισσα Εὐγενία Ζευγαροπούλου, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ "Χανάχ" τῆς περιοχῆς, ποὺ ἀναφέραμε.

Στὸ χωριὸ "Χανάχ" ὑπῆρχε θαυματουργικὴ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου "τῆ Χαναχῆ Ἀέρτης". Μετὰ τὸν ξεριζωμὸ, ὠρισμένα ἱερά ἀντικείμενα τοῦ Ναοῦ μεταφέρθηκαν στὴν Ἑλλάδα καὶ βρίσκονται σήμερα στὸν ὁμώνυμο Ναὸ τοῦ χωριοῦ "Ἀιρίτας ἢ Βλατάγια" τοῦ Νομοῦ Κιλικίς.

Ἀλλὰ ἄς ἀκούσωμε τὸ τραγούδι, ποὺ μᾶς μιλάει γιὰ Φθινόπωρο καὶ μὲ τρόπο συμβολικὸ καθορίζει τὴν διαδικασίαν ζωῆς καὶ θανάτου. Ὁ λαϊκὸς ποιητὴς χρησιμοποιεῖ σὰν σύμβολο τὸ δένδρο τῆς σφενδάμου.

Ἔρχεται τὸ Φθινόπωρο. Ἐγγίζει καὶ ὁ Χειμῶνας. Κιτρινίζει ἡ σφένδαμος καὶ πέφτουν τὰ φύλλα της. Καὶ ἀπὸ ἓνας ἓνας φεύγουν οἱ μῆνες τοῦ Φθινοπώρου. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο φεύγουν καὶ οἱ κοινοὶ θνητοὶ ἀπὸ τὴν ζωὴ.

Σπενδάμ' ντ' ἔσαρουλάευσες καὶ ζύψουνταν τὰ φύλλα σ'

ἀπ' ἓναν-ἓναν διαβαῖνε τῇ Μοθοπῶρ' τὰ μῆνας.

.....Λύρα τραγούδι.....

Τὸ ἐπόμενο τραγούδι ἀνήκει στὴν περιοχὴ Κρώμνης. Ἡ ποντιακὴ μοῦσα ὑμνεῖ τίς ὁμορφιές τῆς ζωῆς τοῦ τόπου καὶ ἰδίως τὸν ἀγνὸ καὶ αὐθόρμητο ἔρωτα τῆς νιότης.

Τὸ τραγούδι φέρνει στὴ μνήμη τὴν θρυλικὴ συνοικίαν "Νανάκ" τῆς Κρώμνης, ἀπὸ ὅπου ὁ ἥρωας τοῦ ἔπους ἔκλεψε τὴν ἀγαπημένην του "κί' ἐδέβαιν σά

Λωρία".

Σύμφωνα μέ τούς στίχους τοῦ τραγουδιοῦ, ὁ λυράρης Λάμπον μαγεύει μέ τήν Μοῦσα του τήν ἀγαπημένη κάποιου Κωνσταντίνου ταβερνιάρη "Μεῖχανετοῦ", τήν Μωρέσα.

Πρόκειται γιά ἀπαγωγή, ποῦ προκαλεῖ στήν Κρῶμνη γενική ἀναστάτωση, ὁ πληγωμένος Κωνσταντῖνος τραγουδᾷ τόν καῦμό του.

Τῇ Μαρτῆν ὁ Χαράλαμπος τῇ Ναναιί ὁ κλέφτης

ἔκλεψεν τήν Μωρέσα μου κι' ἐδέβαιν σά Λωρία.

Τόν Κωνσταντῖνο ἀγαπῶσε ἡ Μωρέσα καί ὅμως τόν Λάμπο παίρνει γιά ἄντρα της. Ἀλλά δέν πρόκειται γιά ἀκούσια ἀπαγωγή. Ἡ ἴδια ἡ κοπέλα διαλύει κάθε σύγχυση μέ τήν καθαρή δήλωσή της.

Τόν Κωνσταντῖνον ἀγαπῶ, τόν Λάμπον παίρω ἄντραν

ὁ Κώστης ἔν μεῖχανετοῦς, ἀτός πίν' καί μεθύει

ὁ Λάμπον ἔν κεμεντσετοῦς θά παίζ' καί θά χορεύω

Ἀπρόοπτος μεταβολή τῶν αἰσθημάτων μέ τήν ἐπίδραση τῆς ποντιακιῆς μούσας, θά λέγαμε.

.....Λύρα τραγούδι.....

Συνεχίζομαι τό πρόγραμμά μας μέ ἕνα σιοπό τῆς περιοχῆς Σάντας.

.....Λύρα τραγούδι.....

Καί τώρα τό τακτικό μας ἀνέκδοτο. Τό ὀφείλομε στόν Ἀντώνιο Κηρυττόπουλο ἀπό τό Ἐλαιοχώρι Καβάλας.

Τό ἀνέκδοτο ἀναφέρεται στόν διάλογο ἀνάμεσα σέ δύο φεύτες. Τούς σατιρίζει, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα καί τό πνεῦμα ἐτοιμότητός τους. Ὁ ἕνας ὁ φεύτης συναγωνίζεται τόν ἄλλον στό φέμα.

- "Ἄξον, ἐγώ κάποτε εἶδα ἕναν λάχανον, ἀτόσον καί τρανόν ἔτον, ντό νά λέγω σε, τρανόν, πολλά τρανόν.

- "Ἐ, πόσον τρανόν ἔτον; ἀτό τό λάχανον, εἶπεν ὁ ἄλλος ὁ φεύτες.

- Πῶς νά λέγω σε. Ἀοῦκον λάχανον καμίαν κι' εἶδα. Ὅσον ἕναν ραχίν θά ἔτον. Πέντε χωρία νά ἔτρωγα ἕναν χρόνον ἄσόν πουρνόν οὔς τό βράδον ἀπ' ἀτοῦ σό λάχανον, νά ἐτελεῖτον κι' ἔτον. Ἐγροῦξες πόσον τρανόν ἔτον;

- 'Εγροῦξα, ἐγροῦξα, εἶπεν ὁ ἄλλος. Χμ, ἄς λέγω σε κι' ἐγώ πά; 'Εγώ μίαν εἶδα ἕναν τεντσερέν, ντό μαερεῦνε, ντό νά λέγω σε, ἀτόσον καί τρανόν ἔτον, τεμέκ ἕναν ἀπερίγραπτον πράμαν.

- "Ε, πέ ἐσύ ἕναν τρανόν καζάν, ἀπάν ἀφιά ὅσον ἕναν βαρέλ, εἶπεν ὁ πρῶτον ὁ φεύτες, ποῦ εἶδεν τό τρανόν τό λάχανον.

- Ντό καζάν; 'Ατό τήν τεντσερέν, ντό λέγω ἐγώ, ἀοήν 'Αμερικὴν ἔγχαν' ἀτο μέ τ' ἕναν τρανόν παπὸρ καί σὴν θάλασσαν ἀπὲς' ἀσὸ βάρος τῇ τεντσερές τό παπὸρ ἐπάτευεν κι' ἔστεκεν. "Ἐναν καζάν, ντό νά λέγω σε, σεράντα ποτά-μια νά τρέχνε ἀπὲς' ὀλδεν χρόνον, κί γομοῦται.

'Ο πρῶτον ὁ φεύτες ἔσπανεν κι' ἔστεκεν. 'Η τεπέτ' ἐλάγιεφεν.

- Σκύλ' στόματα. 'Ατό φέμαν ἕν. 'Αοῖκον τεντσερέν, νά μή γομοῦται μέ τά νερά σεράντα ποταμίων ὀλδεν χρόνον, κί γίνεται. Ψέμαν ἕν, φέμαν...

- Γιά στᾶ, γιά στᾶ, εἶπεν ὁ ἄλλος. 'Αοῖκον τεντσερέν ὄντες κι' εὐρίεται πουθεν, τ' ἐσόν τό λάχανον, ποῦ ἕν ὅσον ἕναν ραχίν, ποῦ θά βάλωμε καί βρά-ζωμ' ἀτο; Πῶς θά μαγερεύωμ' ἀτο;

....Λύρα τραγοῦδι...

'Εδῶ τελειώνει τό παραδοσιακὸ μέρος τῆς ἐκπομπῆς μας. Συνεχίζομε μέ νεοποντιακὰ τραγοῦδια.

....Λύρα τραγοῦδι....

(Δύο σκοποὶ)

'Εδῶ τελειώνει τό προγράμμα μας. Κοντά σας καί πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τὴν ἴδια μέρα καί ὥρα.

...Σῆμα...

'Ακούσατε τὴν λαογραφικὴ ἐκπομπή τῆς Π.Ε.Π.Σ. "Ποντιακὴ 'Ηχώ"

...Τό σῆμα σβήνει....